

Кириченко О.В.

доктор юридичних наук, доцент
завідувач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Злочини проти громадської безпеки, до яких належать злочини терористичної спрямованості, злочини, які пов'язані зі створенням банд, злочинних організацій та незаконних воєнізованих або збройних формувань, злочини, які пов'язані з незаконним обігом вогнепальної зброї, бойових припасів та вибухових речовин, є найбільш небезпечними злочинними діяннями, що створюють загрозу життю і здоров'ю людей, власності, нормальній діяльності підприємств, установ та організацій тощо. За останні роки ці злочини набули значного поширення.

Аналіз практики діяльності підрозділів кримінальної поліції щодо оперативно-розшукової протидії цим злочинам та наукові дослідження з цієї проблематики дають нам підстави стверджувати про те, що основними проблемами оперативно-розшукової протидії злочинам проти громадської безпеки є: недосконалість нормативно-правового регулювання протидії злочинності; неефективність організації запобіжної діяльності Національної поліції України; недостатній рівень організації інформаційно-аналітичного забезпечення запобіжної діяльності підрозділів кримінальної поліції; відсутність чітких критеріїв оцінки діяльності оперативних підрозділів кримінальної поліції; недосконалість нормативно-правових актів, що спрямовані на протидію цим злочинам; неефективність організації діяльності підрозділів кримінальної поліції щодо виявлення злочинів проти громадської безпеки та осіб, які їх вчинили; недостатній рівень протидії кримінальною поліцією злочинам проти громадської безпеки, що в свою чергу сприяє повторному вчиненню з боку цих осіб нових суспільно небезпечних діянь (злочинів); неефективність використання тактичних прийомів щодо виявлення та запобігання окремим видам злочинів проти громадської безпеки, а також встановлення осіб, що їх вчинили.

На ефективність оперативно-розшукової протидії злочинам проти громадської безпеки впливають такі чинники: специфіка здійснення оперативно-розшукової протидії та характер впливу на злочинність; сутність такої діяльності та її значення для покращення криміногенної обстановки; форми і методи оперативно-розшукової протидії, напрями їх удосконалення;

правова регламентація здійснення оперативно-розшукової протидії; тенденції розвитку цього виду діяльності; ефективність роботи суб'єктів оперативно-розшукової діяльності щодо протидії злочинам.

Враховуючи зазначене, пропонуємо наступні шляхи удосконалення діяльності підрозділів кримінальної поліції щодо протидії злочинам проти громадської безпеки.

1. Удосконалення механізму правового регулювання протидії злочинам проти громадської безпеки.

Підвищення ефективності діяльності органів і підрозділів Національної поліції, стан захисту прав і свобод громадян, громадська безпека повністю залежать від рівня законодавчого забезпечення.

Для вдосконалення механізму правового регулювання протидії злочинам проти громадської безпеки, на наш погляд, слід прийняти закони України «Про засади протидії злочинності» та «Про зброю», а також Концепцію реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень, комплексні програми (на національному або регіональному рівнях) протидії злочинам терористичної спрямованості; злочинам, що пов'язані зі створенням банд, злочинних організацій та незаконних воєнізованих або збройних формувань; злочинам, що пов'язані з незаконним обігом вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин; нормативно-правові акти Національної поліції України, які б регламентували діяльність кримінальної поліції в цілому та окремих її оперативних підрозділів щодо профілактики злочинів.

Крім того, вважаємо за необхідне: 1) здійснити запровадження у Кримінальному процесуальному кодексі України [1] та в Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» [2] єдиної термінології; 2) передбачити в Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» [2]: визначення терміна «оперативно-розшуковий захід» та «пошуковий захід», а також надати вичерпний перелік пошукових та оперативно-розшукових заходів, розкрити їх сутність; можливість здійснення оперативно-розшукової діяльності за наявності достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів, про осіб, які вчинили злочин; підставу для закриття оперативно-розшукової справи як запобігання злочинам.

2. Удосконалення діяльності підрозділів кримінальної поліції щодо оперативно-розшукової протидії злочинам проти громадської безпеки.

Ефективність протидії злочинам проти громадської безпеки залежить насамперед від ефективної діяльності підрозділів кримінальної поліції. І тому основою ефективності діяльності цих підрозділів є забезпечення ефективного виконання покладених на них завдань за цим напрямом діяльності. В основу критеріїв оцінки діяльності підрозділів кримінальної поліції щодо протидії цим злочинам необхідно покласти наступні кількісні та якісні показники: кількість зареєстрованих злочинів проти громадської безпеки та стан

правопорядку на території обслуговування; думку громадськості щодо роботи оперативних підрозділів; кількість виявлених оперативними підрозділами осіб, від яких у зв'язку з їх злочинною діяльністю в минулому, антигромадським способом життя або поведінкою можна очікувати вчинення злочинів проти громадської безпеки, та стан профілактичної роботи з ними; кількість фактів попередження оперативними підрозділами злочинів проти громадської безпеки відносно осіб, які мали намір вчинити ці злочини; кількість злочинів проти громадської безпеки, припинених працівниками оперативних підрозділів на стадії готування чи замаху; кількість виявлених оперативними підрозділами осіб, що вчинили злочини проти громадської безпеки «по гарячих слідах», та злочинів минулих років; кількість виявлених латентних злочинів проти громадської безпеки; кількість виявлених організованих груп чи злочинних організацій та осіб, що діяли в їх складі; кількість виявлених злочинів, пов'язаних із незаконними поводженням зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, та виявлених осіб, що вчинили ці злочини; кількість розшуканих оперативними підрозділами осіб, які ухилялися від органів досудового слідства, слідчого судді, суду та відбування покарання за злочини проти громадської безпеки, і насамперед тих, що вчинили злочини у складі організованих груп чи злочинних організацій, а також слід враховувати кількісний та якісний склад організованих злочинних об'єднань (кількість членів, ступінь їх організованості, характер їх діяльності), тривалість їх існування, наявність економічного підґрунтя, вплив на криміногенну, економічну, політичну ситуацію в регіоні, державі, наявність міжнародних кримінальних зв'язків.

3. Удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-розшукової протидії злочинам проти громадської безпеки кримінальною поліцією.

Для вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-розшукової протидії злочинам проти громадської безпеки необхідно залучати до аналітичної роботи колишніх працівників оперативних підрозділів із числа пенсіонерів, які за своїми професійними та іншими якостями могли б здійснювати аналіз стану злочинності на території обслуговування підрозділами кримінальної поліції, визначати тенденції поширення цих видів злочинів і чинники, що впливають на їх існування, та пропонувати можливі шляхи оперативно-розшукової протидії злочинам, а також здійснювати відбір осіб з числа діючих працівників оперативних підрозділів для здійснення функцій аналітичного пошуку та забезпечувати їх підготовку; створити для підрозділів кримінальної поліції інформаційні підсистеми «Тероризм» і «Кримінальний вибух»; здійснити заходи щодо поліпшення інформаційних технологій, систем та інформаційно-аналітичних моделей, що застосовуються в системі обробки інформації і прийняття рішень; прийняти нормативно-правовий акт Національної поліції України щодо правового регулювання інформаційно-аналітичного забезпечення

оперативно-розшукової діяльності, який би регулював порядок збору, обробки, зберігання, аналізу та використання оперативно-розшукової та іншої інформації, яка необхідна для здійснення оперативно-розшукової діяльності, відображав би загальні єдині положення і вимоги до створення та використання інформаційних систем Національної поліції України.

4. Удосконалення роботи з негласними штатними та позаштатними працівниками оперативних підрозділів під час протидії злочинам проти громадської безпеки.

Для вдосконалення роботи з негласними штатними та позаштатними працівниками оперативних підрозділів під час протидії злочинам проти громадської безпеки вважаємо за необхідне: на законодавчому рівні визначити конфіденційне співробітництво в Україні; визначити механізм звільнення від кримінальної відповідальності та покарання осіб, які сприяли викриттю організованих груп чи злочинних організацій.

5. Удосконалення оперативно-розшукового забезпечення кримінальною поліцією кримінального провадження за злочинами проти громадської безпеки.

До основних напрямів підвищення ефективності оперативно-розшукового забезпечення кримінальною поліцією кримінального провадження за злочинами проти громадської безпеки слід віднести вдосконалення роботи слідчих та оперативних підрозділів за фактами вчинення цих злочинів: створення в кожній області України постійної слідчо-оперативної групи з постійним складом зі співробітників різних правоохоронних органів, що спеціалізувалася б на розслідуванні злочинів терористичного характеру; відобразити в Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні [3] питання взаємодії органів досудового слідства та оперативних підрозділів під час документування фактів щодо утворення банд, злочинних організацій і незаконних воєнізованих або збройних формувань, а також взаємодії під час протидії незаконному обігу вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин.

Розв'язання зазначених проблем є одним із найважливіших напрямів у підвищенні ефективності оперативно-розшукової протидії злочинам проти громадської безпеки кримінальною поліцією.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 // *Голос України*. 2012. № 90–91 (із змінами та доповненнями).

2. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII // *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. Ст. 303 (із змінами та доповненнями).

3. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затверджена наказом МВС України від 07.07.2017 № 575.